

REFLEXIÓ

Per què cal observar la pràctica docent?

Un observatori de la professió docent

Beatriz Jarauta, Francesc Imbernon, Zoia Bozu

L'Observatori Internacional de la Profesió Docent –OBIPD– neix com a iniciativa d'un grup d'institucions i de professionals interessats en l'estudi, l'anàlisi i la millora de la pràctica del professorat de totes les etapes i nivells educatius. En un context de canvi social, la professió docent és un factor important, requereix evidències científiques treballades de manera interdisciplinària i amb una participació activa del professorat.

▣ **PARAULES CLAU:** Observatori Internacional de la Profesió Docent –OBIPD–, professorat, professió docent, investigació educativa, canvi social, cultura professional, exercici docent, formació del professorat.

La professió docent com a eix important

Avui, la professió docent importa, preocupa, des de dins i des de fora, i es manifesta com una activitat pública davant la qual tots i totes necessitem tenir una opinió.

Per això, la professió docent, el sistema educatiu i les transformacions que experimenta l'escola són objecte d'innombrables debats, discursos i estudis, formals i acadèmics. Parlar del mestre i la mestra forma part de la pròpia quotidianitat de les

famílies i de la ciutadania. Es parla del mestre des de perspectives diferents, també amb propòsits diferents.

Aquest interès aviva la importància dels assumptes educatius. No obstant això, també contribueix a desdibuixar la professió, a fer-la excessivament propera i familiar, potser tan accessible i tangible que habilita i converteix en legítims qualsevol valoració o judici que recaigui damunt seu. I si bé és cert que citar-los i convertir-los en focus d'indagació i debat és quelcom beneficiós, ara urgeix emprendre un

treball de conciliació que ofereixi propostes i alternatives interdisciplinàries, globals i interrelacionades amb altres esferes de la societat. Hem de contemplar el sistema educatiu com un subsistema més de la nostra societat que, inevitablement, s'interrelaciona amb els altres.

Per tant, és necessari realitzar una reflexió i una anàlisi sobre aspectes globals de la professió docent que ens permetin tenir una visió de conjunt sobre el tema. Una reflexió global que estigui per damunt dels aspectes més tècnics de la professió, que sobrepassi la perillosa vulgaritat per la qual és fàcil deixar-se portar i que, alhora, ens ofereixi elements de millora per a les polítiques i les pràctiques de professionalització docent. El debat contemporani i la reflexió profunda que urgeix realitzar sobre la professionalització docent, la formació i les implicacions polítiques que comporta s'han de fer tenint en compte el paper del professorat i de tota la professió educativa, en l'actual context polític, social, econòmic i cultural; en les noves competències científiques i pedagògi-

És necessari realitzar una reflexió i una anàlisi sobre aspectes globals de la professió docent que ens permetin tenir una visió de conjunt sobre el tema

L'ensenyament, a diferència d'altres professions, no se sustenta tot en evidències científiques

ques que requereix la professió en aquesta societat denominada postindustrial o del coneixement; en l'anàlisi de les etapes formatives, inicial o permanent, i en la millora de les condicions laborals i del clima de les escoles i els instituts.

D'altra banda, la investigació educativa no és creïble entre docents i administradors. I les raons són moltes. Potser perquè s'allunya de les problemàtiques reals de l'escola o perquè es protegeix mitjançant un llenguatge tècnic i científic que no té res a veure amb el llenguatge i la simbologia pròpia de les cultures escolars. Al final, hi ha molts canvis que succeeixen en la pràctica, en comptes de seguir els resultats procedents de la investigació, emanen de punts de vista nous i de processos motivats de reflexió, debat i experimentació protagonitzats pels mestres i les mestres. L'ensenyament, a diferència d'altres professions, no se sustenta tot en evidències científiques. Opera, en gran mesura, sobre la base de la pràctica i el consens professional. Les bones idees, les experiències resolütories i aquelles que, en l'ensenyament, produeixen satisfacció i condueixen a l'aprenentatge es queden sovint en la dimensió de les certeses subjectives dels mestres i les mestres. N'hi ha

123rf

REFLEXIÓ

Competències professionals del professorat

G

algunes que s'acumulen de manera individual al llarg de la carrera professional i unes altres que són compartides i compartibles en les relacions amb altres companys i companyes. Sota aquesta perspectiva, donar la paraula al professorat i facilitar els mitjans i els canals neces-

saris per fer arribar el seu discurs d'experiència a uns altres docents (en formació o en exercici) és un assumpte prioritari per a les polítiques i les pràctiques de desenvolupament professional del professorat i un impuls per armar un coneixement més sòlid i contextualitzat sobre la professió docent.

Caldria invertir esforços per atorgar més protagonisme al professorat en la seva formació i en la investigació educativa

És necessari crear i reforçar iniciatives que recuperin els discursos que circulen sobre el professorat en les esferes polítiques, científiques i acadèmiques, també en les quotidianes i vulgars; iniciatives

REFLEXIÓ

que els sotmetin a anàlisis i que facilitin un debat en el qual conflueixin tots els sectors i els agents actius en l'educació. Es tracta de retornar a l'educació un paper privilegiat en el conglomerat de subsistemes que influeixen en el funcionament de les societats i reconèixer i explicitar, amb més claredat, les interconnexions i les influències que es produeixen entre tots. Finalment, caldria invertir esforços per atorgar més protagonisme al professorat en la seva formació i en la investigació educativa. Treballar per establir vincles entre la pròpia investigació, la pràctica i les polítiques educatives, i concedir als professors el rol d'investigadors de la seva pròpia experiència, dissenyadors del seu desenvolupament professional i informants clau que comuniquin a acadèmics i responsables polítics aquelles qüestions importants que concerneixen la professió.

Sobre l'Observatori Internacional de la Professi6 Docent

L'Observatori Internacional de la Professi6 Docent –OBIPD (www.ub.edu/obipd)– neix com a iniciativa d'un grup d'institucions i professionals interessats en l'estudi, l'anàlisi i la millora de la pràctica professional del professorat de totes les etapes i nivells educatius. L'observatori, en l'actualitat, és un espai reconegut i afavorit per la Universitat de Barcelona i constituït per més de deu universitats

i centres de formaci6 europeus i més de quinze universitats pertanyents a l'Amèrica Llatina. L'observatori es dirigeix a fomentar la difusi6 permanent de reflexions especialitzades sobre polítiques educatives i qüestions pedag6giques de rellevància especial per al professorat, així com la realitzaci6 de diverses accions que permetin establir l'intercanvi i la col·laboraci6 entre institucions i professionals pertanyents a l'àmbit de l'educaci6 i la formaci6 docent.

Sota un enfocament flexible i interdisciplinari, l'OBIPD pretén oferir informaci6 i arguments suficients que potenciïn la iniciativa i l'autonomia del professorat en el desenvolupament de propostes d'investigaci6 i formaci6.

Moguts per aquestes inquietuds, oferim a continuaci6 alguns motius pels quals esdevé important observar la professió docent, un decàleg d'idees que, al seu torn, ens permeten justificar la creaci6 de l'OBIPD i que ens atorguen el beneplàcit de realitzar una crida general que contri-

Sota un enfocament flexible i interdisciplinari, l'OBIPD pretén oferir informaci6 i arguments suficients que potenciïn la iniciativa i l'autonomia del professorat

bueixi a estendre i fer créixer el propi observatori. Entre els que ens plantegem en els anys propers, figuren els següents:

- *Revisió dels conceptes d'educaci6, formaci6 i professió* que predominen en la societat actual: quins principis són derivats de l'entorn socioecon6mic, de les creences i dels valors i de les disciplines científiques, així com del model professional i de formaci6 i de les funcions específiques del professorat.
- *Anàlisi dels canvis socials i de les necessitats futures de la nostra societat*, anticipant així quina serà la funció de l'educaci6, de la instituci6 educativa i del professorat en aquest nou marc.
- *Estudi de la situaci6 actual de l'ensenyament en l'educaci6 obligat6ria*, és a dir, anàlisi internacional de les característiques i les necessitats de l'alumnat i dels docents, amb la finalitat de deduir les competències del professorat per respondre de manera crítica a les exigències curriculars, pedag6giques i professionals.
- *Anàlisi de la situaci6 actual de la formaci6 inicial i permanent del professorat de totes les etapes educatives*, dels models i les modalitats utilitzats, de les pràctiques didàctiques, curriculars i organitzatives, realitats i innovacions que s'estan duent a terme a nivell internacional.
- *Promoci6 de la investigaci6 del professorat i comunicaci6 dels resultats*. La producci6 científica ha d'oferir un marc en el qual es basin les decisions educatives, per aix6 és imprescindible fer més

L'observatori pretén establir criteris de professionalització que afavoreixin una formació inicial i permanent millor, i ho fa amb una àmplia participació de diversos sectors socials i de persones implicades

accessibles i comprensibles els resultats que se'n derivin.

- *Creació i foment d'espais de debat i de construcció* que interconnectin i que fa-

cin explícites les experiències viscudes en la professió, les cultures en acció i els sabers que s'originen en la pràctica, traslladant, a més, els resultats d'aquesta reflexió a la formació del professorat i al disseny de noves polítiques de desenvolupament professional.

L'observatori pretén establir criteris de professionalització que afavoreixin una formació inicial i permanent millor, i ho fa amb una àmplia participació de diversos sectors socials i de persones implicades en la formació del professorat: els ensen-

yants en exercici (entre els quals cal esmentar de manera explícita aquells que estan agrupats en moviments de renovació pedagògica o en altres associacions), els departaments universitaris, els diversos organismes públics o privats que realitzen tasques educatives i els dedicats a la formació inicial o permanent del professorat. ■

Aquest article fou rebut a GUIX: ELEMENTS D'ACCIÓ EDUCATIVA el mes de gener de 2012 i acceptat el mes de juliol de 2012 per ser-hi publicat.

REFLEXIÓ

HEM PARLAT DE:

- Competències professionals del professorat.
- Investigació educativa.
- Formació i desenvolupament del professorat.

AUTORS

Beatriz Jarauta Borrasca
Francesc Imbernon

Zoia Bozu

Departament de didàctica i organització educativa.
Universitat de Barcelona
bjarauta@ub.edu